

Úvodem

Rukopis zachycuje proslulou cestu, kterou bratři Ctirad a Josef Mašínovi a Milan Paumer podnikli do Západního Berlína společně se svými dvěma přáteli (Zbyněk Janata a Václav Švéda byli po přestřelkách zatčeni a později popraveni v Československu společně se Ctiborem Novákem, strýcem bratří Mašíků). Rukopis je nejen cenným svědectvím, ale rovněž strhujícím literárním dílem i pozoruhodným dobovým dokumentem.

Teprve po padesáti letech se čtenáři mohli sami seznámit s autentickými vzpomínkami osob, jejichž jména se stala symbolem ozbrojeného odporu proti komunistickému režimu v Československu. Ve spolupráci s Olgou Bezděkovou jsem rukopis v roce 2010 připravil k vydání pro nakladatelství Academia. Velmi nám při přípravě knihy pomohli jeho autoři, s nimiž jsme konzultovali řadu otázek. Ctirada Mašína jsme dokonce navštívili v USA, kde jsem pořídil faksimile rukopisu (přesněji řečeno strojopisu s rukopisnými vsuvkami), který byl vydán zrcadlově vedle kritické edice.

Pro publikaci jsem s pomocí historika Tomáše Bursíka sestavil rozsáhlou obrazovou přílohu, v níž byly většinou poprvé publikovány dobové fotografie a faksimile archivních dokumentů, které se vztahují k dramatickým událostem v NDR na podzim 1953. Po dohodě s autory rukopisu jsem také navrhl název *Cesta na severozápad* s odkazem na stejnojmennou dobrodružnou knihu Kenneta Robertse, která je v rukopise zmíněna jako oblíbený román bratří Mašíků.

Vydaný rukopis byl doplněn historickou studií Tomáše Bursíka o skupině bratří Mašíků a esejí Milana Hulíka o právním kontextu její činnosti a důvodech, proč je doposud domácí veřejnost v této otázce rozdělená.

Kniha *Cesta na severozápad* měla u čtenářů velký úspěch a po několika letech byla vyprodána. Nyní vychází z iniciativy nakladatele v druhém, stručnějším vydání, které obsahuje vedle tohoto úvodu pouze kritickou edici rukopisu.

Pro podobu vzpomínek je důležité znát kontext jejich vzniku. Bratři Mašínové již krátce po svém úspěšném odchodu z Československa odmítli několik nabídek na knižní či filmové zachycení svého příběhu. Obávali se, aby se komunistický režim nemstil na jejich příbuzných. Na jediné tiskové konferenci v Západním Berlíně proto pouze stručně vylíčili svůj útěk a přítomným novinářům poskytli několik zavádějících informací, aby ochránili své rodiny a přátele.

K svému příběhu se bratři Mašínové a Milan Paumer vrátili teprve na konci padesátých let, když odešli z americké armády. Z výše uvedených důvodů se rozhodli, že se zaměří pouze na cestu do Západního Berlína a vynechají svou činnost proti komunistickému režimu v Československu. Hlavním iniciátorem byl Ctirad Mašín, který nejdříve zachytil společné vzpomínky v rukopise. Poté je rozšířil a přepsal na psacím stroji. Definitivní podoba strojopisu je tedy již především jeho dílem. Josef Mašín k němu připojil rukopisné poznámky, v nichž většinou pouze upřesňoval konkrétní fakta. Strojopis také přečetl Milan Paumer, který k němu neměl žádné výhrady.

Vzpomínky zůstaly v rukopise až do poloviny osmdesátých let, kdy byla v Československu vydána propagandistická kniha Zdeňka Šarocha *Mrtví nemluví* (pod pseudonymem František Vrbecký), která oslavovala příslušníky komunistické policie. V reakci na její vydání připravil bývalý „agent-chodec“, politický vězeň a představitel Sdružení bývalých politických vězňů K 231 z roku 1968 Ota Rambousek společně se Ctiradem Mašínem dva rozhovory (v roce 1986 pro Rádio Svobodná Evropa)

a o rok později pro exilový časopis *Západ*) a poté napsal o příběhu bratří Mašínů samostatnou knihu. Pro popis útěku z Československa využil vedle vzpomínek bratří Mašínů především několikrát zmíněný rukopis, který však stylisticky upravil. Rambouskova kniha měla původně vyjít v torontském nakladatelství manželů Škvoreckých, kteří ji však odmítli vydat. Teprve krátce po pádu komunistického režimu vyšla ve zkrácené podobě v Praze a měla mimořádný ohlas.

Rukopis měli k dispozici také autoři dalších knih o odbojové skupině bratří Mašínů (Jan Němeček, Zdena Mašínová, Martin Rudolf a Jan Novák, který za svůj román *Zatím dobrý* získal v roce 2005 hlavní cenu Magnesias Litera). Všichni jej použili jako základ pro líčení cesty bratří Mašínů a jejich tří přátel do Západního Berlína. Ctirad Mašín přesto považoval své dílo za jedinou verzi historických událostí, se kterou se bez problémů ztotožňoval. Důvodem jsou omyly či posuny, kterých se podle jeho názoru zmiňovaní autoři v různé míře dopustili: „Vše se dělo tak, jak je to popsáno. Rukopisné poznámky a připomínky jsou převážně Josefovy dodatky a upřesnění. Toto je jediná přesná verze, která se stala podkladem pro knihy pojednávající o odboji naší skupiny. Autoři knih a článků však vesměs ‚upravili‘ doložená fakta libovolně.“

Nové informace o cestě bratří Mašínů a jejich přátel do Západního Berlína přinesla v roce 2005 poprvé vydaná kniha Barbary Masin *Odkaz*, která poté vyšla také v několika dalších jazycích. Její beletristicky pojeté vyprávění je založené nejen na důkladném studiu pramenů (včetně rukopisu) a vzpomínek jejího otce Josefa Mašína a dalších pamětníků, ale také na dokumentech z československých, německých a amerických archivů. Autorka vedle jiného zveřejnila doposud neznámé podrobnosti o osobách, které československým uprchlíkům na jejich cestě pomohly.

Rukopis naopak k dispozici neměl bývalý příslušník Státní bezpečnosti Miroslav Kačor. Jeho kniha *Svědomy hrdinů* má nejbliže předlistopadovým dehonestujícími publikacím.

Od prvního vydání *Cesty na severozápad* se příběhu skupiny bratří Mašínů věnovalo vedle některých již zmíněných autorů také několik nových autorů, a to z různých perspektiv (Jaroslav Čvančara, Markéta Chalupová, Vladimír Mertlík, Filip Saiver a Josef Švéda).

Dne 26. srpna 2022 byl v Lošanech otevřen Památník tří odbojů, který obsahuje také historickou expozici, kde je strastiplné cestě bratří Mašínů a jejich přátel věnována pozornost prostřednictvím textů, snímků a fotografií.

Minulý rok měly premiéru dva nové filmy, které se věnovaly stejnému tématu: hraný snímek *Bratři* (režie Tomáš Mašín) a dokument *Útěk do Berlína* (režie Martin Froyda a Jan Novák). První z nich získal hlavní cenu v soutěži o nejlepší český film Zlatý lev v roce 2023.

Všechny uvedené publikace, památník i filmy ukazují, že největší příběh studené války, jak s jistou nadsázkou nazval odyseu bratří Mašínů a jejich přátel z podzimu 1953 spisovatel Jan Novák, stále patří mezi klíčová témata z dějin odboje proti totalitním režimům.

Petr Blažek

Po roce 1948 se pomalu začalo ukazovat, jak to vlastně komunisté myslí. Šroub se utahoval pomalu, ale jistě. Třídní boj zuřil na všech frontách, i když na povrchu se vše zdálo být klidné. Povrchní pozorovatel, jemuž ku pomoci se nabízel komunistický tisk, by řekl, že vše je v pořádku. Začaly se však množit neuvěřitelné zprávy o zatýkáních, pokusech o útěk do zahraničí, zabavování majetku a konečně i ojedinělé zprávy o aktivním a pasivním odboji, který se začal dávat do pohybu společně s rostoucí nespokojeností.

V této době chodili Zbyněk Janata, Josef Mašín a Ctirad Mašín do školy. Josef a Ctirad (Radek) do reálného gymnázia, Zbyněk do Vyšší průmyslové školy v Mladé Boleslavi. Václav Švéda žil na svém velkostatku v Lošanech. Milan Paumer pracoval u firmy Volman v Čelákovících.

Václav Švéda, původem z Pivína na Moravě, se oženil s Ludmilou, majitelkou statku v Lošanech, a prostřednictvím její rodiny se s ním seznámili Mašínové. Milan Paumer a Zbyněk Janata se znali s Josefem a Radkem již z doby války. Přesto, že Václav byl poslední, který se připojil k naší skupině, stal se jejím nepostradatelným členem. Švéda byl za války zavřen v koncentračním táboře téměř šest let. Byl o několik let starší než ostatní, ale jeho charakter, přímost a obětavost, jakož i stejný názor, udělaly z něj našeho nejlepšího přítele.

Naše skupina organizovala řadu akcí, které velmi málo přispěly ke klidu policie¹ a komunistů v celé ČSR. Velmi obsažný výčet těchto akcí podalo

¹ V dubnu 1945 se komunistům podařilo v košické vládě prosadit koncepci jednotného bezpečnostního aparátu (Sbor národní bezpečnosti), který nahradil tradiční četnictvo a celý policejní aparát.

*Rudé právo*² a ostatní denní tisk v ČSR, když několik členů skupiny a řada nevinných lidí byla odsouzena³ v roce 1955.⁴

Václav Švéda, který dříve bydlel v Lošanech, musel opustit svoje hospodářství (bylo mu odejmuto)⁵ a odstěhoval rodinu na Moravu

2 *Rudé právo* otisklo v roce 1955 celkem čtyři články, které se týkaly činnosti odbojové skupiny bratří Mašínů a následného soudního líčení. První dva jsou označeny jako zpráva ČTK a zbylé dva značkou redakce „RP“. Obdobné články otiskly také další deníky. Srov. „Proces proti bandě záškodníků, diversantů a teroristů“. In: *Rudé právo*, roč. 35, č. 32 (2. 2. 1955), s. 2; „Vrahové našli ochránce“. In: *Rudé právo*, roč. 35, č. 33 (3. 2. 1955), s. 3; „Zločinci v americké armádě“. In: *Rudé právo*, roč. 35, č. 34 (4. 2. 1955), s. 3 a „Československo žádá USA o vydání zločinců“. In: *Rudé právo*, roč. 35, č. 49 (19. 2. 1955), s. 3. K ohlasům činnosti odbojové skupiny bratří Mašínových v československém tisku blíže Chalupová, Markéta: *Odbojová skupina bratří Mašínů a její reflexe v dobovém československém a německém tisku*. Diplomová práce, FF MU, Brno 2008, s. 84–107.

3 Senát Nejvyššího soudu v Praze pod předsednictvím JUDr. Jaroslava Nováka odsoudil v hlavním líčení konaném ve dnech 25. až 28. 1. 1955 celkem 17 osob, z toho Zbyňka Janatu, Ctibora Nováka a Václava Švédu k trestu smrti, Zdeňka Roušara na doživotí a ostatní k nepodmíněným trestům odnětí svobody (Vladimír Hradec 22, Egon Plech 17, František Mňuk 15, Jaroslav Cukr 16, Vratislav Švéda 20, Ladislav Horáček 17, František Švéda 15, Ludmila Švédová 18, Zdeněk Švéda 20, Josef Hradec 18, Jiří Hradec 16, Milada Hradcová 18 a Božena Cukrová 4 roky), majetkovým a dalším trestům. *Národní archiv*, f. Nejvyšší soud v Praze, 1 T 1/55, Ctibor Novák a spol., Rozsudek Nejvyššího soudu v Praze 1 T 1/55, 29. 1. 1955. V samostatném procesu byla 3. 6. 1955 senátem Nejvyššího soudu v Praze pod předsednictvím JUDr. Jaroslava Nováka odsouzena Zdeňka Mašínová k trestu odnětí svobody na 25 let, propadnutí celého jmění a dočasné ztrátě občanských práv na 10 let. *ABS*, f. MV/V Centrála, V-2452 MV, Skupinový vyšetřovací spis, Rozsudek Nejvyššího soudu v Praze 1 T 8/55, 3. 6. 1955.

4 Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „Již v roce 1951 dva tři členové skupiny byli zatčeni pro protistátní činnost, ale pro nedostatek důkazů Pepa a Ctibor Novák byli propuštěni, a přesto, že situace byla ztížena, pokračovali jsme v organizování našeho hnutí a v akcích namířených proti režimu. Naše zatčení se událo v předvečer plánovaného odchodu do zahraničí, a policie zabavila ruční granáty, které jsme před jejím příchodem nestačili ukryt.“

5 Václav Švéda obdržel 19. 4. 1952 doporučený dopis, v němž ho Státní státek v Kolíně vyzval, aby ihned ve svém domě uvolnil všechny místnosti: „Neuposlechnutí naší žádosti mělo by pro Vás nepříjemné následky, na které Vás předem upozorňujeme.“ *Archiv Michala Heldenburga*, Výpověď Václava Švédy z bytu, 19. 4. 1954. 1 strana A4 strojopisu.

ke svým rodičům do Pivína.⁶ Lošany jsou jen 25 km od Poděbrad, ale Pivín je vzdálen více než 250 km.⁷ Velká vzdálenost se stala překážkou.⁸

V roce 1953 činnost skupiny byla velice ztížena, protože Milan Paumer byl na vojně (ve škole důstojnické zálohy v [Turčanském Svatém] Martině) a nemohl se proto zúčastnit.⁹ Zbyněk Janata pracoval v závodě Kovolis u Čáslavi,¹⁰ což bylo také dále, než aby se mohl často stýkat s ostatními. Ctirad Mašín byl po svém návratu z vězení neustále sledován a tím byla jeho pohyblivost velmi omezena.¹¹ Josef

6 Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „a sám pracoval v pohraničí u státních lesů jako dřevorubec.“

7 Pivín je vzdálen od Poděbrad vzdušnou čarou přibližně 170 km a po silnici přibližně 200 km.

8 Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „Pepa pracoval též v pohraničí u státních lesů jako šofér při svozu dřeva.“

9 Milan Paumer nastoupil základní vojenskou službu v říjnu 1952. Nejdříve byl u vojenské posádky v Táboře a poté od prosince 1952 sloužil v Turčanském Svatém Martině (roku 1950 přejmenovaném na Martin) jako frekventant tankové školy pro důstojnickou zálohu. Srov. příslušné dokumenty uložené v pozorovacím svazku, který vedla StB k Milanu Paumerovi – ABS, H-701.

10 Národní podnik Kovolis Hedvíkov u Čáslavi. Na návrh Zbyňka Janaty přeřadili 2. 8. 1952 Josef Mašín, Milan Paumer a Václav Švéda osádku automobilu z uvedeného podniku a zmocnili se 850 000 Kčs určených pro výplatu zaměstnanců. Získané prostředky chtěli použít pro financování své odbojové činnosti. Při tomto přeřazení Josef Mašín zastřelil po potyčce účetního Josefa Rošického jeho vlastní zbraní, kterou ho předtím ohrožoval. Blíže Masin, Barbara: *Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů*. Mladá fronta, Praha 2005, s. 123–129. Srov. příslušné dokumenty z vyšetřování, které jsou uloženy v archívních spisech StB – ABS, f. MV/V Centrála, V-2452 MV; ABS, H-777.

11 Ctirad Mašín byl příslušníky StB zatčen v akci „Hranice“ 18. 10. 1951. Jeho uvěznění přímo nesouviselo s předchozími odbojovými akcemi. Svým známým Aloisem Bezuchou byl krátce před zatčením požádán, aby – pokud odejde do zahraničí – vzal s sebou muže, kterého Bezucha ukrýval. Ctirad Mašín jméno muže (Josef Koutský) neznal a naopak Alois Bezucha o skupině bratří Mašínů nic nevěděl. StB sice zabavila při domovní prohlídce zapomenuté čtyři ruční granáty, padákové šňůry a některé další věci, ale nespojila si tento nález s nedávnými případy stanic SNB v Chlumci nad Cidlinou a v Čelákovcích. Zatčení byli také Ctibor Novák a Josef Mašín, ale pro nedostatek důkazů byli 16. 11. a 20. 12. 1951 propuštěni. Ctirad Mašín byl v hlavním líčení u Státního soudu v Praze, které se konalo ve dnech 13. až 15. 8. 1952, odsouzen k dvěma a půl rokům odnětí svobody nepodmíněně a k propadnutí nalezených zbraní. Trest vykonával na Jáchymovsku

byl za krátký čas po Radkově návratu z vězení znovu uvězněn.¹² Rozhodli jsme se proto po jeho návratu, že odejdeme z ČSR, poněvadž bojovat se dále dobře nedalo a žít také ne.

Pepa přišel z vězení asi po dvou měsících. Rozhodli jsme se, že s odchodem nebudeme dlouho otálet, protože zima měla přijít co nevidět a přechod hranic v zimě byl považován za nemožný, nebo alespoň velmi riskantní. Naše přípravy netrvaly dlouho, poněvadž celé pohraničí bylo za tímto účelem prozkoumáno již dříve a veškeré podrobnosti propracovány do nejmenšího detailu. Byli jsme totiž stále připraveni na to, že budeme muset po některé nezdařené akci okamžitě uprchnout. Rozhodli jsme se pro delší cestu přes Východní Německo na Berlín z několika důvodů: 1) západní hranice byla velmi dobře střežena, 2) nejčerstvější zprávy jsme měli o stavu východní hranice, 3) automatické zbraně (které jsme považovali za nutné k přechodu Šumavy) byly ukryty pro „špatné doby“!

Uvědomili jsme všechny členy skupiny. Radek jel osobně za Milanem do Martina.¹³ Domluvili se, že Milan dostane dopis s přesným datem odchodu. Kdyby se nemohl dostavit, tak měl poslat telegram

v uranových dolech. Propuštěn byl 20. 6. 1953 na základě amnestie prezidenta republiky Antonína Zápotockého. Srov. ABS, f. MV/V Centrála, V-239 MV; ABS, f. MV/V Centrála, V-713 MV; ABS, H-698, díl 2; *Národní archiv*, f. S-SNV osobní vězeňské spisy, A07159, Ctírad Mašín.

12 Josef Mašín byl příslušníky StB zatčen 25. 7. 1953. Oznamení na něho podal manžel Aleny Blažkové, kterou Josef Mašín údajně přemlouval, aby s ním odešla do zahraničí. Propuštěn byl 10. 9. 1953 pro nedostatek důkazů, poté kdy manželé Blažkovi odvolali své výpovědi. ABS, H-698, díl 1, Ustanovka Josefa Mašína, OO MV Poděbrady, Poděbrady, 5. 1. 1954. Srov. Mašínová, Zdena – Martin, Rudolf: *Čtyři české osudy. Tragický úděl rodiny Mašínovy*. Paseka, Praha – Litomyšl 2001, s. 107.

13 Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „Naposled jsem byl v Martině já, Milan byl sprdnut za to, že přetáhl [vycházku].“

„Konejte svatbu beze mne“.¹⁴ Václav a Zbyňa byli podobně informováni. Telegram měl znít v každém případě jinak.

Milan se dostal ze školy (kasáren) na falešný pas a přijel domů v uniformě. V jeho případě tím byly kostky vrženy, protože zpět již nemohl. I kdyby se útek odložil, tak nemohl již zpět (čekalo naň pět let) za zfalšování, a byl-li někdo nepřítomen bez dovození déle než 24 hodin, byl považován za dezertéra.¹⁵ Milan přijel z Martina v sobotu ráno (2. října)¹⁶ a odpoledne Pepa, Milan a Radek vyjeli ve 2 hodiny vlakem do Prahy. Měli se tam sejít s Vaškem a Zbyňkem a pokračovat z Masarykova nádraží dále na Chomutov. Václav a Zbyňa se dostavili, jak bylo plánováno.¹⁷ Vyrazili jsme z Prahy asi tak kolem sedmé hodiny. Byli jsme rozděleni na dvě skupiny, ale obě skupiny byly ve stejném vagoně. Bylo již venku tma a ve vagonech se svítilo.

Výzbroj skupiny sestávala ze čtyř pistolí. Radek měl 9mm P–38, dva rezervní zásobníky a 21 ran. Pepa nesl 7.65 Walter se [...] ¹⁸ náboji. Milan byl ozbrojen pistolí Star (španělský výrobek) 9 mm, neměl rezervní zásobník. Václav měl českosloven-

¹⁴ Milana Paumera navštívil v Martině ve skutečnosti Josef Mašín. Podle pátracího hlášení vojenské kontrarozvědky se návštěva uskutečnila 20. 9. 1953. ABS, H-701, dálkopisné hlášení por. Přemysla Nevluda o zběhnutí vojína Milana Paumera č. 02028/53, Oddělení VKR KVV Žilina, 14. 10. 1953.

¹⁵ Pátrání po Milanu Paumerovi bylo zahájeno na základě hlášení žilinské vojenské kontrarozvědky až 14. 10. 1953. ABS, H-701, dálkopisné hlášení por. Přemysla Nevluda o zběhnutí vojína Milana Paumera č. 02028/53, Oddělení VKR KVV Žilina, 14. 10. 1953.

¹⁶ Ve skutečnosti byl 2. 10. 1953 pátek. Milan Paumer přijel ze Slovenska okolo 11. hod. dopoledne na nádraží v Poděbradech, kde na něho čekal Ctirad Mašín. *Rozhovor s Milanem Paumerem*, 17. 9. 2009.

¹⁷ Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „Zbraně, které jsme přivezli z Poděbrad, jsme rozdělili na nádraží na záchodě.“

¹⁸ Ve strojopisu vynecháno a nedoplněno.

skou policejní pistoli CZ 7.65, která byla úplně nová. Ukořistili jsme ji na jednom dřívějším nájezdu společně s Milanovou pistolí a množstvím jiných zbraní. Zbyněk nebyl ozbrojen. Nebylo to proto, že bychom měli nouzi o zbraně, ale všechny zbraně byly již ukryty¹⁹ a neočekávali jsme ostatně žádné potíže při přechodu. Nemusím však podotýkat, že se to Zbyňkovi vůbec nezamlouvalo. Byl totiž poněkud pozadu s body a říkal, že takto žádné nezíská (měli jsme bodovací systém, za každou akci, jíž jsme se zúčastnili, byl jeden bod a za odprásknutého komunistu dva body).

Výstroj sestávala ze dvou kompasů, dvou map – jedné mapy vytržené ze zeměpisného časopisu, na které byl Berlín se všemi zónami, a jedné staré československé vojenské mapy s úsekem pohraničí okolo Hory Svaté Kateřiny u Chomutova.²⁰ Každý jsme měli

19 Vyšetřovatelé STB zabavili vedle jiného na různých místech ukryté dva kulometry, sedm samopalů, šest vojenských pušek, čtyři flobertové kulovničky, jednu loveckou brokovnici, osm pistolí, tři bodné zbraně, velké množství nábojů, velkorážové střely, osvětlovací rakety, rozbušky, střelný prach, zápalky, 95 kg výbušniny donarit, různé chemikálie a dvě vysílačky. *ABS*, H-777, dokument č. 28 (Album fotografií zbraní, zakopaných výbušnin a dalších doličných věcí, zabavených u členů skupiny; kriminálně technický posudek), 30. 12. 1953.

20 Ve spise uloženém v *ABS* jsou dochovány dvě stránky formátu A5 vytržené z česky psaného časopisu a podrobná mapa okolí Hory Svaté Kateřiny. První strana z neidentifikovatelného časopisu zobrazuje okupační pásma a administrativní rozdělení poválečného Německa, druhá s rozlišením 1:600 000 okupační sektory v Berlíně. Článek vyšel podle událostí zmíněných v textu patrně v roce 1949. Mapu okolí Hory Svaté Kateřiny vydal do druhé světové válce Zeměměřičský úřad v Praze v rozlišení 1:25 000. STB mapy získala od východoněmeckých vyšetřovatelů, kteří je našli na místě přestřelky na okraji lesa u vesnice Waldow. Václav Švéda při výslechu 27. listopadu 1953 k mapám vypověděl: „Od počátku našeho útěku až do našeho úkrytu ve stodole v osadě Schönwaldě [správně osada Reichwalde] měl tyto mapy u sebe můj společník Josef Mašín. V této stodole jsem vyzval Josefa Mašína, aby mně dal tyto mapy, protože jsem si je chtěl prohlédnout. Od tohoto okamžiku až do počátku přestřelky v lese u osady Schönwaldě [!] měl jsem je v pravé vnitřní kapse kabátu.“ *MSZ Praha*, KZv 109/94, Mašín a spol., Protokol o výslechu obviněného Václava Švédy, Berlín, 27. 11. 1953

aktovku s rezervními botami, nějaké potraviny a pár jiných drobností.

Dále jsme měli lahvičku chloroformu a hedvábnou šňůru z padáku. Toto byla naše standardní výzbroj pro případy. Chloroformem se oběť uspala a provazem svázala, čímž jsme oddalovali pronásledování.²¹

Odchod z domova byl zařízen tak, že nikdo z rodiny neměl ani tušení, že nás viděli naposledy. Toto opatření bylo velmi nutné vzhledem ke komunistickým vyšetřovacím metodám a trestům za neoznámení trestné činnosti.

Ve vlaku jsme měli toto uspořádání pro případ kontroly: Dalo se očekávat, že kontrola papírů proběhne bez nehody, tj. přijde-li v době, kdy vlak je ještě dále od hranic. V blízkosti hranic obyčejně lidé, kteří nebydlili u hranic, ale dále ve vnitrozemí, byli vyslýcháni a případně podrobeni prohlídce (osobní) na policejní stanici. Nemohli jsme připustit, aby kdokoli z nás byl šacován, protože naše zbraně a ostatní usvědčující materiál by nás určitě dostal na popraviště. Bylo proto domluveno, že kontrola, narazí-li na jednu nebo druhou skupinu, bude (v případě chtěli-li by skupinu sebrat s sebou

(překlad z němčiny). Srov. Masin, Barbara: *Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů*. Mladá fronta, Praha 2005, s. 261.

21 Chloroform obstaral Vladimír Hradec. Josef Mašín chtěl poprvé tuto látku použít 13. 9. 1951 pro omámení řidiče taxíku Eduarda Šulce, jehož vůz následně použil společně se Ctíradem Mašínem a Milanem Paumerem při přepadení stanice SNB v Chlumci nad Cidlinou. Na Šulcovo naléhání, který je upozorňoval na své srdeční problémy, nakonec od svého úmyslu upustili. Poprvé chloroformu použili Ctírad Mašín, Milan Paumer a Zbyněk Janata 28. 9. 1951, nejdříve pro omámení osádky sanitky, řidiče Bohumila Turina a zdravotníka Josefa Kavína, které zajali, aby získali dopravní prostředek pro přepadení stanice SNB v Čelákovících. Ctírad Mašín tam poté použil chloroform také pro omámení příslušníka SNB Jaroslava Honzátka, kterého následně z obav před prozrazením usmrtil nožem. Srov. Masin, Barbara: *Odkaz. Pravdivý příběh bratří Mašínů*. Mladá fronta, Praha 2005, s. 89–95.

na stanici) přepadena od druhé skupiny a odzbrojena. Odzbrojení mělo být provedeno pokud možno v tichosti, aby ostatní cestující nic nepozorovali (a za tím účelem jsme stáli na chodbičce, kde nikdo nebyl, vlak byl poloprázdný a všichni cestující seděli v kupátkách). Přitom vždy měl být jeden muž na stráži pro případ, že [by] některý člen kontroly se někde opozdil a přišel v nejlepším, když jeho soudruzi byli odzbrojováni. Dalo se také očekávat, že některý příliš horlivý „soudruh“ pasažér by mohl do věci zasáhnout ve svůj neprospěch. S odzbrojenými by se naložilo dvěma způsoby: Buď by se s nimi udělal krátký proces a byli by vyhozeni z vlaku nebo uspáni a svázáni na záchodě. V případě, že by vše šlo hladce, chtěli jsme pokračovat v cestě až do příští stanice a tam vystoupit, nebo v případě, že by se strhl hluk, tak jsme měli nadělat masa, co by šlo, zastavit vlak záchrannou brzdou a vystoupit venku v polích. Nic se však nestalo po celou cestu a do Chomutova jsme dojeli asi tak v 11 hodin [večer]. Pro případ, že by někdo z nás byl zastaven a tázán, co tam tak pozdě v noci dělá, byla připravena povídka o známých, kteří nejsou doma. Adresa známých byla ovšem pravá, ale ti neměli o ničem ani ponětí a vůbec v tu dobu ani ve městě nebyli, což nám bylo dobře známo. Došli jsme na autobusovou stanici a zjistili, v kolik odjíždí příští autobus směrem na hranice. Autobus jel až ráno, a proto jsme museli někde přenocovat. Do hotelu jsme ovšem nemohli, protože ty byly pod neustálým dohledem. Šli jsme proto pustými a tmavými ulicemi až za město, kde jsme v křoví přespali.²² Noc byla

²² Dobová rukopisná poznámka Josefa Mašína: „Ještě před spaním, při svitu baterky jsme měli briefing z mapy a o situaci a terénu (by Joe).“

velmi chladná, proto jsme se položili do řady vedle sebe, aby nám bylo tepleji. V noci jsme několikrát vstali a poskakovali dokola, abychom se zahřáli.²³

Zásoby na cestu: tři aktovky, kondenzované mléko, špek, chleba, suchý salám, silniční mapa ČSR. Radek měl bílé tenisky (v aktovce česko-německý slovník, černý baret). Milan byl oblečen v uniformě, v tašce měl civilní hnědé šaty s úzkými nohavicemi a dvouřadovým sakem, nově podražené polobotky. V náprsní kapse měl fotografii svého děvčete a prstýnek od ní.

Pepa: Baterku s červeno-modro-zeleným světlem (typ používaný policií na zastavování aut). Dále měl na sobě šedou košili (sportovní), hnědý svetr z Darexu,²⁴ šedivé kalhoty, červené trenýrky, anglické vojenské punčochy, dva páry polobotek (jeden pár z Darexu s kreповou podrážkou, hnědé), vázanku, černý nepromokavý lesklý kabát, tmavomodrou rádiovku. Otcovu fotku ve slovníku, jenž byl zabalen v hnědém papíře. Jeden rezervní zásobník do pistole, občanský průkaz, legitimaci na autobus, vůdčí list, 5 dolarů, 135 Kč, průkaz od pracovního úřadu a od lékaře, že je neschopen práce pro nemoc, dvě fotografie děvčat.

Milan měl dále legitimaci ČSM, vůdčí list, vojenskou knížku, osm trestních přípisů pro rychlou jízdu, tři fotografie – v uniformě, fotografii svého bratra, hodinky.

²³ Patrně se jednalo o hřbitov na okraji Chomutova. *Rozhovor s Milanem Paurem*, 17. 9. 2009.

²⁴ Organizace zahraničního obchodu Darex provozovala obchody, v nichž bylo v tomto období možné za valuty nebo zvláštní poukázky nakoupit zahraniční zboží, které jinak nebylo v běžné obchodní síti k dispozici. Darex zajišťoval jednak servis pro privilegované skupiny obyvatelstva a jednak pro komunistický režim představoval zdroj nedostatkových valut. Nahrazen byl v roce 1957 podnikem zahraničního obchodu Tuzex.